

УДК 378:37-057]001.89

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-1399-1409](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-1399-1409)

Басараб Наталія Ярославівна доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-2702-6716>

Стинська Вікторія Володимирівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0003-0555-3205>

Деренюк Мар'яна Петрівна доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-6914-8797>

Паска Тарас Валерійович доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0002-4579-388X>

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Зважаючи на стрімкий розвиток технічних інновацій, виникнення нових професій на ринку праці, сьогодення вимагає підготовки викладача закладу професійної освіти, який вмів би успішно поєднувати широкий спектр педагогічних функцій, а саме був готовий здійснювати навчально-виховний процес у комплексі з науково-дослідною роботою.

Тож у статті розглянуто науково-дослідну роботу як важливий компонент професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників закладів професійної освіти. Визначено сутність і зміст науково-дослідної діяльності здобувачів освіти, її роль у формуванні професійних компетентностей, розвитку критичного мислення, творчого потенціалу та здатності до інноваційної педагогічної діяльності.

Нами проаналізовано основні види й методи залучення студентів до наукових досліджень у процесі навчання: написання рефератів, підготовка до семінарських занять, виконання курсових і дипломних робіт, індивідуальних

навчально-наукових завдань, виконання завдань у межах виробничої практики, участь у конкурсах наукових робіт, наукових гуртках, виступ із доповідями на конференціях, семінарах та інші. Додатково відзначено ключові фактори, які в більшій чи меншій мірі слугують обмеженням активізації залучення до науково-дослідної роботи здобувачів, зокрема: домінування інформаційно-репродуктивної моделі навчання, не до кінця усвідомлене розуміння особливостей наукового дослідження, недостатнє володіння методами наукового пізнання, зниження рівня науково-творчої мотивації у зв'язку з війною.

Зроблено висновок, що здобувачі, які формуватимуть свою діяльність на основі наукового підходу, систематичної та цілеспрямованої участі у науково-дослідницькій роботі протягом всього періоду навчання у закладі вищої освіти, в майбутньому будуть відкритими до креативної діяльності, професійного розвитку, постійного та неперервного наукового пошуку, а також зможуть значною мірою впливати на прогресивний розвиток професійної освіти загалом.

Ключові слова: науково-дослідна робота, професійна освіта, самоосвіта, компетентність, розвиток творчості, професійний розвиток.

Basarab Nataliia Yaroslavivna PhD in Pedagogy, Assistant of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-2702-6716>

Stynska Viktoriia Volodymyrivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0003-0555-3205>

Dereniuk Mariana Petrivna PhD in Pedagogy, Assistant of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-6914-8797>

Paska Taras Valeriiovych PhD in Pedagogy, Assistant of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0002-4579-388X>

RESEARCH WORK AS A COMPONENT OF TRAINING FUTURE TEACHERS FOR VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. Given the rapid development of technical innovations and the emergence of new professions in the labor market, today's world requires the training of vocational education teachers who are able to successfully combine a wide range of

pedagogical functions, namely, who are ready to carry out the educational process in conjunction with scientific research work.

Therefore, this article considers research work as an important component of the professional training of future teachers in vocational education institutions. The essence and content of the research activities of students, their role in the formation of professional competencies, the development of critical thinking, creative potential, and the ability to engage in innovative pedagogical activities are defined.

We analyzed the main types and methods of involving students in scientific research during the learning process: writing abstracts, preparing for seminars, completing coursework and theses, individual educational and scientific tasks, completing tasks within the framework of industrial practice, participating in scientific competitions, scientific circles, presenting reports at conferences, seminars, and others. In addition, we noted the key factors that, to a greater or lesser extent, serve as limitations to the activation of the involvement of applicants in scientific research, in particular: the dominance of the information-reproductive model of learning, an incomplete understanding of the specifics of scientific research, insufficient mastery of scientific methods of cognition, and a decline in scientific and creative motivation due to the war.

It is concluded that applicants who will base their activities on a scientific approach and systematic and purposeful participation in research work throughout their entire period of study at a higher education institution will be open to creative activity, professional development, and continuous scientific research in the future, and will also be able to significantly influence the progressive development of professional education in general.

Keywords: research work, professional education, self-education, competence, creativity development, professional development.

Постановка проблеми. Сьогодні професійна освіта знаходиться на шляху освітніх реформаційних процесів. Зміни, що відбуваються в процесі її інтеграції до Європейського освітнього простору, зокрема, активне оновлення системи професійної освіти України, зумовлюють необхідність модернізацію підходу підготовки спеціалістів.

Важливим компонентом розвитку професійної підготовки майбутнього фахівця закладу професійної освіти вбачаємо в його науково-дослідній роботі, яка спрямована на розвиток пошукової, дослідницької діяльності, розвиває вміння застосовувати різноманітні методи науково-педагогічного дослідження (теоретичні, емпіричні, статистичні) для вирішення завдань освітнього процесу, розв'язання практичних питань навчання і виховання.

В значній мірі науково-дослідна робота здобувачів освіти впливає із завдань навчального процесу й представлена різними видами наукових робіт: реферати, доповіді, курсові роботи, бакалаврські та магістерські дослідження, проекти, участь в конференціях, студентських олімпіадах тощо. Впроваджувати

вище перелічені різновиди діяльності здобувачі можуть, як виконанням компонентів освітньо-професійної програми, так і завдяки участі у вітчизняних та міжнародних програмах дослідження, грантах, конкурсах.

Проте, як засвідчує практичний досвід, аналіз публікацій з проблеми підготовки майбутніх педагогічних працівників закладів професійної освіти, здобувачі недостатньо використовують власний науково-дослідницький потенціал, що супроводжується труднощами в самостійній організації науково-дослідної роботи, недостатнім рівнем мотивації, деякою пасивністю чи поверхневистістю включеності у науково-творчий процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема науково-дослідної роботи в системі професійної освіти є особливо актуальною, позаяк її вивчення сприяє розвитку педагогічної галузі науки, зростанню ефективності педагогічної майстерності працівників закладів професійної освіти.

Історичні аспекти проблеми становлення й розвитку науково-дослідної діяльності студентів досліджували: А. Алексюк, Л. Вовк, С. Золотухіна, І. Зязюн, І. Ковальова, В. Майборода, О. Мартиненко, А. Чиж та ін.

Висвітлення питання організації науково-дослідної роботи у закладах вищої освіти розкрито в працях В. Грубінко, О. Готюр, Р. Деніна, Д. Волинського, О. Кочержат, В. Яремчука та ін.

Що стосується розкриття змісту, форм, методів організації науково-дослідної роботи – ці проблеми постали предметом вивчення В. Кулішова, Н. Кушнарєнко, Г. Омеляненко, Ю. Єчини, С. Шевчука, В. Шейко та ін.

Однак, попри значний інтерес науковців до досліджуваної теми, питання розвитку внутрішньої потреби та мотивації як професійно спрямованого інструменту підготовки здобувачів до майбутньої професійної діяльності не були предметом спеціального вивчення.

Мета статті – розкрити значущість науково-дослідної діяльності в системі підготовки майбутніх педагогічних працівників закладів професійної освіти, як передумови формування майбутніх педагогів-дослідників.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку професійної освіти суспільство потребує педагогічних працівників, які можуть не тільки цікаво проводити заняття але й здатні до креативного пошуку, критичного мислення, активної самоосвітньої діяльності. Науково-дослідна робота поряд з освітньою, виробничою та інноваційною діяльністю закладу вищої освіти сприяє набуттю студентами нових наукових знань шляхом проведення наукових досліджень.

Одним із важливих напрямів посилення ролі науково-дослідницької компоненти у системі підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти є формування здатності у студентів до наукового пошуку, аналітичного мислення та інноваційної діяльності у професійній сфері.

У Законі України «Про професійну освіту» зазначено: «Сфера професійної освіти спрямована на формування та розвиток компетентностей особистості,

необхідних для її самореалізації впродовж життя, виховання відповідальних громадян і спеціалістів, які спрямовують свою діяльність на задоволення найкращих інтересів людей і суспільства» [5].

Під поняттям компетентності розуміємо здатність особистості застосовувати набуті знання, вміння, навички, життєвий досвід у нових, нестандартних ситуаціях з метою вирішення певних завдань чи викликів. Що стосується професійної компетентності – це базова характеристика діяльності спеціаліста, яка також включає набуті знання, уміння, навички й супроводжується й іншими суттєвими ознаками, необхідність яких особливо простежується в практико-орієнтованій діяльності, зокрема: мобільність застосування знань, гнучкість впровадження методів професійної діяльності, творчість та критичність мислення [10, с. 13-16].

Значущість ролі розвитку дослідницьких компетентностей в системі освіти обґрунтовує В. Кремень, наголошуючи що суспільні зміни, глобалізація, конкуренція з кожним роком зобов'язують до нарощення дослідницьких зусиль з осмислення освітньої ролі у формуванні і розвитку інноваційної людини, яка б відповідала інноваційному типу суспільного прогресу. Де поняття компетентності не зводиться до традиційного набуття знань, умінь, навичок, а визначається як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, проводити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [6], вказуючи на важливість дослідницької складової, якісне впровадження якої передбачає формування індивідуальної практико-орієнтованої освітньої траєкторії професійного становлення здобувача.

У енциклопедії освіти науково-дослідна робота студентів трактується як важлива складова навчального процесу, базовий елементом освіти й рушійна сила її розвитку [3].

Ю. Єчина [4] зауважує, що поняття «науково-дослідницька діяльність студентів» включає в себе два взаємопов'язаних елементи, де під першим елементом, науковиця виокремлює навчання студентів дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості, а під другим елементом окреслює – наукові дослідження, які проводять студенти під керівництвом наставника (викладача).

Науковці О. Готюр, Р. Деніна, Д. Волинський, О. Кочержат зазначають, що науково-дослідну роботу студентів у закладах вищої освіти характеризують система методів, засобів і заходів орієнтованих на розвиток науково-інноваційного, творчого потенціалу. Таким чином здобувачі не тільки оволодівають основами професійної творчої діяльності, методами, прийомами і навичками виконання науково-дослідних робіт, а й готуються до самостійного творчого пошуку [2].

Науково-дослідницька діяльність студентів, згідно досліджень В. Шейко та Н. Кушнарєнко, є однією з найважливіших форм навчального процесу,

засобом підвищення якості підготовки і виховання фахівців з вищою освітою, здатних творчо застосовувати в практичній діяльності новітні досягнення науково-технічного та культурного прогресу [11, с. 17].

Український педагог-класик В. Сухомлинський стверджував, що педагогічна діяльність неможлива без елементів дослідження, оскільки вже за своєю логікою та філософською основою вона має творчий характер. Відтак «кожна людська індивідуальність, з якою має справу вчитель, – це певною мірою, своєрідний, неповторний світ думок, почуттів, інтересів» [9, с. 471].

Г. Омеляненко акцентує увагу на тому, що при підготовці майбутніх фахівців варто використовувати засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Дослідник стверджує, що саме впровадження новітніх технологій дає можливість ширше застосовувати продуктивні, розвивальні, дослідницько-орієнтовані методи, а також сприяє розвитку у здобувачів дослідницьких умінь [7].

Тож, можемо підсумувати, що науково-дослідна робота у процесі підготовки майбутніх педагогічних кадрів закладів професійної освіти сприяє реалізації низки педагогічних завдань:

- розвитку інтересу до наукових та навчальних досліджень;
- формуванню дослідницької складової у світогляді здобувачів;
- усвідомленню причетності навчання в університеті до наукового пізнання;
- застосуванню дослідження під час освоєння явищ, процесів, а також фактів педагогічної дійсності;
- освоєнню методів та технологій науково-педагогічного дослідження, розвиток ініціативи;
- здатності застосувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань, формування дослідницьких умінь і навичок;
- збагаченню творчого потенціалу;
- вмінню працювати в команді;
- розширенню теоретичного світогляду та наукової ерудиції майбутнього фахівця;
- розвитку творчого потенціалу та бажання навчатися впродовж життя [4, 8, 10, 11].

У закладах вищої освіти науково-дослідну роботу студентів характеризують різні види дослідницької, науково-дослідницької діяльності, а саме:

- науково-дослідна робота яка входить до нормативної частини навчального процесу і є обов'язковою до виконання: виконання практичних, семінарських, самостійних (творчих) завдань, контрольних та лабораторних робіт, рефератів, курсових та дослідницьких робіт, які містять елементи наукових досліджень; виконання завдань запропонованих на базі проходження навчальних, навально-виробничих практик; написання та захист кваліфікаційних наукових робіт (бакалаврських, магістерських);

- науково-дослідна робота, що виконується з власної ініціативи здобувача закладу вищої освіти поза навчальним процесом, але під керівництвом (науковим супроводом) викладачів: участь у проблемних наукових групах, студентських наукових товариствах, секціях, гуртках; написання доповідей, виступів, сценаріїв, тез конференцій та інших науково-дослідних робіт з можливістю їх подальшого опублікування у наукових виданнях, періодичних журналах, Інтернет-джерелах; участь у наукових заходах: конференціях, семінарах, вебінарах, олімпіадах, симпозіумах, конкурсах наукових праць); виконання наукових, науково-дослідних проєктів, опитувань, соціологічних досліджень.

Про ефективність наукової діяльності свідчить розвиток у здобувачів наукового мислення, яке ґрунтується на наступних принципах: об'єктивності, доказовості, системності, усвідомленості логічній обґрунтованості, вірогідності висновків [8].

Наукове мислення відрізняється від буденного, оскільки передбачає якісне формулювання гіпотез, припущень, ймовірних суджень, супроводжується культурою мислення, фаховою підготовкою, високим рівнем розвитку логічного мислення, відкритістю до нових знань.

Глибоке розуміння суті педагогічних явищ, процесів, розв'язання нетипових завдань неможливе без оволодіння методами наукового пізнання, ознайомлення з логікою дослідницького процесу, досвіду аналізувати й критично оцінювати їх подальший розвиток.

Майбутні педагоги закладів професійної освіти повинні чітко розуміти особливості процесу науково-дослідної діяльності, а саме – як обрати напрям, тему наукового дослідження, яким чином сформулювати концептуальний апарат, теоретично обґрунтувати проблему дослідження, вибрати форми й методи наукового пізнання, уміти розробляти експериментальні методики, складати програму дослідження.

Відтак, конкретизуємо визначення поняття «методів дослідження» - це певні прийоми, процедури, пізнання, які супроводжуються діями чи операціями та з допомогою яких отримується, науково обґрунтовується нове знання. Методи дослідження поділяють на загальнонаукові (використовуються незалежно від галузі знань) і спеціальні (що застосовуються в конкретній галузі науки).

Що стосується методу педагогічного дослідження – шлях вивчення складних психолого-педагогічних процесів формування особистості, а також встановлення об'єктивної закономірності виховання і навчання [10].

Методи педагогічного дослідження поділяють на: емпіричні методи, теоретичні методи, математичні (статистичні) методи.

Емпіричні методи – зорієнтовані на пізнання фактичної дійсності, де найпоширенішими в педагогічних дослідженнях є: педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, бесіда, анкетування, рейтингу, вивчення документації, соціометрії, психолого-педагогічного тестування та ін.

До теоретичних методів педагогічного дослідження належать: аналіз і синтез, індукція та дедукція, класифікація, узагальнення, порівняння, конкретизація, абстрагування та ін. Перелічені методи наукового пізнання об'єднує діалектична єдність й жоден із цих методів не може існувати ізольовано від інших.

Щодо математичних (статистичних) методів педагогічного дослідження (реєстрування, ранжування, моделювання, вимірювання та ін.), вони слугують в педагогіці для опрацювання даних одержаних за допомогою емпіричних методів дослідження, а також задля встановлення кількісних відповідностей досліджуваних явищ, феноменів.

Також існують й інші класифікації методів досліджень за різними ознаками:

- за рівнем пізнання - емпіричні й теоретичні;
- за точністю припущень - детерміністичні й стохастичні;
- за функціями, які вони здійснюють у пізнанні - методи систематизації, пояснення й прогнозування;
- від конкретної області дослідження - фізичні, біологічні, соціальні та ін [8, 11].

С. Гончаренко зазначає, що «система методів дослідження визначається вихідною концепцією дослідника, його уявленнями про суть і структуру об'єкта вивчення, загальною методологічною орієнтацією, цілями і завданнями конкретного дослідження» [3, с. 490]. Очевидно, що для проведення будь-якого дослідження науковці використовують як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Важливо, щоб використання різноманітних методів сприяло отриманню достовірних даних про педагогічну дійсність.

Окресливши основні види та методи науково-дослідної діяльності, вважаємо доцільно з'ясувати, що саме перешкоджає її активному впровадженню в освітній процес, оскільки домінування інформаційно-репродуктивної освіти призводить до деякого недооцінювання дослідницької компоненти в структурі освітнього процесу.

Згідно аналізу наукових джерел, простежуємо поширення наступних позицій здобувачів: «в університеті наука – це додатковий вид діяльності, яка фактично не впливає на рівень професіоналізму майбутнього фахівця, на рівень професійної підготовки майбутнього фахівця і без якого легко обійтись; дослідження – це прерогатива науковців, які професійно займаються теорією, створюють наукові розробки, професіонали-практики – його реалізують; далеко не кожен може займатися науково-дослідницькою діяльністю, для цього потрібні надвисокі інтелектуальні здібності; фаховий педагог – фаховий практик, педагог-дослідник не має відношення до професійного успіху; дослідження – це надзусилля, які продукують лише втому і позбавлені будь-яких позитивних емоцій» [8, с. 9]. Ці та інші необґрунтовані твердження свідчать про недостатню вмотивованість здобувачів освіти, а також про їхню обмежену поінформованість

щодо потенціалу, значущості та позитивних результатів науково-дослідної діяльності.

Ще одним об'єктивним фактором, що ускладнює науково-дослідну роботу в нашій державі є війна. Непростий період часу в нашій історії безумовно несе негативний вплив на всі сфери життя як педагогічних працівників так і здобувачів, зокрема й на їхню дослідницьку діяльність, оскільки психологічні й організаційні бар'єри призводять до зниження чи навіть відсутності творчої, дослідницької вмотивованості, комусь не вистачає ресурсів, іншим підтримки та віри в значущість власної діяльності. За таких умов неабияка надія покладається на педагогічну майстерність викладача закладу вищої освіти, який за допомогою власного прикладу, емпатійного ставлення створюватиме умови для розвитку у здобувачів позитивного ставлення до науково-дослідної роботи.

Що стосується дослідницької мотивації, сюди відносимо – стимули, інтереси, потреби, переконання, ідеали, соціальні установки, наявність яких зароджує жагу до глибоких і міцних знань, спонукає до самостійної роботи. Одним із найефективніших факторів зацікавлення студентів науково-дослідною діяльністю вважаємо – підготовку до майбутньої професійної діяльності з можливістю підвищення своєї конкурентоспроможності на ринку праці.

Солідарні з думкою науковців Л. Альошкіна, І. Новак [1], які вказують, що на підвищення ефективності організації студентської науково-дослідної роботи матиме позитивний вплив дотримання наступних рекомендацій: організація науково-дослідної роботи зі студентами повинна відбуватись у позитивній атмосфері партнерства й співробітництва; аудиторна наукова робота здобувачів вищої освіти має супроводжуватися діалогічною формою спілкування; кожен студент повинен мати право вибору тематики, проблематики та шляхів вирішення поставлених цілей.

Також, до продуктивних умов, які сприяють активізації пошуково-дослідницької діяльності студентів, відносимо чергування індивідуальних і колективних форм дослідницької діяльності, адже одна і інша має ряд переваг. Індивідуальна форма специфікується вузьким напрямом наукового дослідження, зосередженістю здобувача на проблемі, глибокою особистою зануреністю у тему, гнучкістю у виборі методів і підходів дослідження, можливістю творчого самовираження, самостійністю і відповідальністю, індивідуальним темпом роботи, розвитком навичок самодисципліни та самоменеджменту та ін. Групова – сприяє активізації до дослідницької діяльності всього колективу підгрупи, розвитку комунікативних та соціальних навичок, формуванню відповідальності і лідерських якостей, розвитку критичного мислення, зменшенню індивідуального навантаження, підвищенню якості кінцевого результату, синергії ідей й підвищенню дослідницької мотивації.

У підсумку, звертаємо увагу на те, що попри обмеження, зовнішні загрози та впливи – результативність дослідницької роботи значною мірою вбачаємо в особистісній спрямованості здобувача, а саме усвідомленості ним значущості

обраної професії, організованості, самодисципліні, самообмеженні, систематичності, самоконтролі, зрештою внутрішньому прагненні до наукового пізнання.

Висновки.

Отож, науково-дослідницька діяльність займає важливу позицію у фаховій підготовці майбутніх педагогічних працівників закладів професійної освіти, оскільки вона сприяє формуванню не тільки дослідницьких умінь, а й вміння самостійно аналізувати, концентруватися, розставляти пріоритети, мати різнобічний погляд у нетипових ситуаціях, репродукувати отримані знання для вирішення професійних чи життєвих проблем.

Зі сказаного можемо зробити висновок про необхідність максимального залучення здобувачів до різних видів та форм науково-дослідної діяльності, яка здійснюється як у межах закладу вищої освіти так і поза ним, починаючи із завдань з елементами наукового пошуку, написання наукових рефератів, і закінчуючи курсовими, кваліфікаційними роботами, проєктами. Саме таким чином, на нашу думку, можна подолати суперечності між потребою сучасної освіти і реальним рівнем сформованості дослідницької підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти.

Література

1. Альошкіна Л., Новак І. Особливості організації та перспективи розвитку науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти у вітчизняних закладах вищої освіти. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8674>
2. Готюр О., Деніна Р., Волинський Д., Кочержат О. Роль науково-дослідної роботи студента у формуванні майбутнього фахівця. *Art of medicine*. 2019. № 3. С. 85-88. URL: <https://art-of-medicine.ifnmu.edu.ua/index.php/aom/article/view/368/330>
3. Енциклопедія освіти / В. Кремень (голов. ред.). К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Єчина Ю. Науково-дослідницька діяльність студентів як підґрунтя науково-технічного розвитку. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2012. № 5 (67). С. 341-347
5. Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 р. Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text>
6. Кремень В. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 8-15.
7. Омеляненко Г. Формування науково-дослідницьких умінь студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій: теоретичний аспект. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2012. № 3/4. С. 76-78.
8. Опалюк Т., Франчук Т., Мельник О. Основи наукових досліджень та проєктної діяльності. Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О., 2024. 148 с. URL : <https://lnk.ua/J4ZPArOVE>
9. Сухомлинський В. Розмова з молодим директором. Вибрані твори в 5-ти т.: Т.4. К.: Радянська школа, 1977. С. 393-628.
10. Шевчук С., Кулішов В. Дидактика професійної освіти: практико зорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с. URL: <https://surl.li/obedeh>
11. Шейко В., Кушнарєнко Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [підручник для студентів вузів] К. : Знання-Прес, 2003. 295 с.

References

1. Aloshekina, L., Novak, I. (2021). Osoblyvosti orhanizatsii ta perspektyvy rozvytku naukovo-doslidnoi roboty zdobuvachiv vyshchoi osvity u vitchyznianskykh zakladakh vyshchoi osvity [Features of the organization and prospects for the development of research work by higher education students in domestic higher education institutions]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8674> [in Ukrainian].
2. Hotiur, O., Denina, R., Volynskyi, D., Kocherzhat, O. (2019). Rol naukovo-doslidnoi roboty studenta u formuvanni maibutnoho fakhivtsia [The role of student research work in shaping the future specialist]. *Art of medicine – Art of medicine*, 3, 85-88. URL: <https://art-of-medicine.ifnmu.edu.ua/index.php/aom/article/view/368/330> [in Ukrainian].
3. Kremen, V. (Ed.) (2008). Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom Inter. 1040 p. [in Ukrainian].
4. Yechyna, Yu. (2012). Naukovo-doslidnytska diialnist studentiv yak pidgruntia naukovo-tekhnichnoho rozvytku [Students' research activity as a basis for scientific and technical development]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dyzainu – Bulletin of Kyiv National University of Technologies and Design*, 5(67), 341-347 [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro profesiinu osvitu» (2025). Zakon Ukrainy vid 21.08.2025 r. [Law of Ukraine «On Vocational Education»]. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text> [in Ukrainian].
6. Kremen, V. (2015). Problemy yakosti ukrainskoi osvity v konteksti suchasnykh tsyvilizatsiinykh zmin [Problems of the quality of Ukrainian education in the context of modern civilizational changes]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal – Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 8–15 [in Ukrainian].
7. Omelyanenko, H. (2012). Formuvannia naukovo-doslidnytskykh umin studentiv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii: teoretychnyi aspekt [Formation of students' research skills through ICT: theoretical aspect]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 3/4, 76-78 [in Ukrainian].
8. Opaliuk, T., Franchuk, T., Melnyk, O. (2024). Osnovy naukovykh doslidzhen ta proiektnoi diialnosti [Fundamentals of scientific research and project activity]. Kamianets-Podilskyi: Publisher Kovalschuk O., 148 p. URL: <https://lnk.ua/J4ZPArOVE> [in Ukrainian].
9. Sukhomlynskyi, V. (1977). Rozмова z molodym dyrektorem [Conversation with a young principal]. *Vybrani tvory v 5 t., T. 4. Selected Works in 5 Volumes, Vol. 4*, Kyiv: Radianska shkola, 393-628 [in Ukrainian].
10. Shevchuk, S., Kulishov, V. (2021). Dydaktyka profesiinoi osvity: praktyko-zoriientovanyi aspekt [Didactics of vocational education: a practice-oriented aspect]. Bila Tserkva, 212 p. URL: <https://surl.li/obedeh> [in Ukrainian].
11. Sheiko, V., Kushnarenko, N. (2003). Orhanizatsiia ta metodyka naukovo-doslidnytskoi diialnosti [Organization and methods of research activity]. Kyiv: Znannia-Pres, 295 p. [in Ukrainian].